

TRIBUNA ARDEALULUI

A magyarországi románok szócsove. — Organ de afirmare al Românilor din Ungaria

Szerkesztőség és kiadóhivatal — Redacția și administrația:

Kolozsvár — Cluj, Str. Deák Ferenc-utca 36. Telefon: 17-49.

Căsuța postală Nr. 3.

Scara înălțării

Unora li se pare că se pot înălța pe scara bogățiilor. De aceea adună țărini lângă țărini, își zidesc pivnițe mai mari, le umple de bunătați și zic: suflete, acum mănâncă, bea și te veseleşte. Imbracă-te cu cele mai alese visoane și îmbălsămează-te cu cele mai tari narduri și privește de sus spre gloata care își întoarce capul după tine urmărindu-te cu jind. Dar iată că un glas tainic îi șoptește: nebulule, în astă noapte voi trimite că să și se ia sufletul dela tine și toate bogățiile cu care te trufești ale cui vor fi? Sau în ziua următoare un foc năpraznic și le va mistui pe toate, ori un cutremur și le va înghiți în adâncurile pământului, sau o altă întâmplare rea te poate despărți de ele și ce-ți va mai rămâne din scara înălțării tale?

Alții se amăgesc crezând că o slujbă înaltă îi face văzuți de toți și că prețuirea lor ar crește odată cu urcușul pe scara lămurii lumesti. De aceea o râvnesc și și-o agonisesc, pe orice ușe, fără să se cântărească dacă nu cumva sunt prea ușurei pentru înălțimea râvnită. Și atunci, ajunși în vârful cu dor ori că amețesc și calcă alături frângându-și gâtul, ori că sunt sălțați de cicloul ispitelor și isprăvesc tot cam ia fel, cu gâtul în ștreangul aievea sau al robiei.

Și mai sunt multe și multe alte scări care îl ispitesc pe om spre înălțare în fața oamenilor — dar toate acele sunt ca umbra mai trecătoare, toate sunt fragile și în țărână se prăbușesc. Chiar și înălțările spre văzduhurile cele mai dinafară pe aripi de pasări cu cioc de oțel, ghiare de fier și prin ale căror vine curge benzină nu sunt acolo stătătoare, căci, vai, adeseori sunt mai nimica decât o beșică de săpun.

Dar există o scară neluată în seamă. Toți o ocolesc, deși este singura pe care dacă ai ajuns la capăt nimic nu te mai poate doborî: Nici trăznetele văzduhului, nici atacurile în picaj, nici oricare altă zguduire a temeliiilor pământului. Dar un lucru e ciudat la această scară: Te înalți pe măsură ce te cobori pe ea. Aceasta este scara smereniei creștinești. Pe această scară s'a pogorît Iisus Fiul lui Dumnezeu din cer pe pământ, apoi a întors această scară și a răzimat-o cu un capăt de picioarele Crucii, iar cu celălalt a răzimat-o tocmai de porțile cerului. Și de atunci numai pe această scară se poate urca cineva la cer și să se înalțe nu în fața oamenilor, care și așa nu se bucură de înălțarea ta, ci te urăsc și așteaptă adevărata lor bucurie care stă în căderea ta, ci în fața lui Dumnezeu care cu adevărat se bucură.

Primul fuștel al scării smereniei lui Iisus a fost ieslea dobitoacelor din Vifleem. Apoi a urmat fuga din patria sa în țara Egiptului, iar mai târziu însuși a zis că pasările au cuiburi și vulpile vizuini, dar Fiul Omului nu are unde să-și plece capul.

Și la smerire a adăugat mai multă smerire.

A acceptat pentru biruința unui ideal vecinic, bătaii, scuipiri, palme peste față, batjocurile cele mai cumplite încununate cu ținuirea pe cruce între doi tâlhari. Dar cu fiecare pas pe această scară a smeririi s'a apropiat de cea mai înaltă și mai sublimă faptă ce i-a fost dat pământului să o istorisească în veci de veci: *Invierea*. Ochii lui Iuda trădătorul n'au putut aștepta să vadă lumina învierii. Și așa ar fi orbit atunci. Iar fariseii s'au înșelat crezând că prin banii dați soldaților au zăgăzuit re-

Bătălia navală din Atlantic

După o urmărire dramatică forțele superioare britanice au scufundat pe „Bismarck“

— Cuirasatul german grav avariat de torpilele aeriene a rezistat până la ultimul obuz. Intreg serviciul de pază din Atlantic a participat la urmărirea lui „Bismarck“

— D. Churchill a vorbit în Camera comunelor de bătălia din Atlantic și de luptele dela Creta

După bătălia navală, care s'a dat Sâmbătă în apele Grönlandei, în cursul căreia cuirasatul german „Bismarck“ a reușit să scufunde pe „Hood“, cel mai mare vas de război din lume, forțele navale britanice au pornit în urmărirea vasului german, pe care, după o înverșunată luptă au

izbutit să-l trimită la fund, Marți înainte de masă la o depărtare de 400 de mile la Vest de coastele franceze.

Asupra dramaticei bătălii agenția telegrafică germană „DNB“ dă următoarele relatări:

„Bismarck“ a fost pierdut

Cuirasatul de luptă „Bismarck“, care în prima bătălie dată cu forțele superioare britanice a scufundat pe „Hood“ și a avariat grav pe „King George“, a fost lovit și în urma acesteia a pierdut din viteză. În ziua de 24 Mai, în cursul unui atac aerian a fost nimerit de o torpilă, viteza scăzându-i și mai mult. În seara zilei de 26 Mai, la ora 9, pe când se afla la 400 mile la Vest de Brest, a fost nimerit din nou de două torpile aeriene. Una din ele i-a rupt cârma. Din partea amiralului Lütjens s'a primit la Comandamentul suprem al marinei următoarea telegramă:

„Vasul și-a pierdut direcția. Luptăm până la ultimul obuz. Trăiască Führerul.“
Comandantul Flotei.“

Cuirasatul „Bismarck“ a luptat fără întrerupere cu forțele navale tot mai numeroase, până când în dimineața zilei de 27 Mai a căzut victimă forței superioare. (MTI.)

„O HAITĂ INTREAGĂ DE CĂINI URMĂREA VĂNATUL“

NEW-YORK 28. (DNB.) — Ziarele americane ocupându-se de bătălia navală publică comunicările primite dela corespondenții lor din Londra asupra luptei dramatice dintre vasele de război britanice și cuirasatul german

„Bismarck“, scriind, că „o haită întreagă de câini a urmărit vânatul.“

După „Associated Press“ la bătălia, care s'a terminat cu scufundarea, lui „Bismarck“ au participat cele mai mari unități ale flotei britanice; astfel: „Rodney“, „Nelson“, „King George“, și „Prince of Wales“. (MTI.)

D. Churchill anunță scufundarea lui „Bismarck“ și pierderile navale dela Creta

LONDRA 28. — În ședința de Marți a Camerei comunelor, d. Churchill a anunțat scufundarea crucișătorului de luptă german „Bismarck“ și a făcut o dare de seamă asupra pierderilor, pe cari le-a suferit flota britanică în Mediterana.

În introducerea cuvântării sale, d. Churchill a arătat, că luptele din Creta durează de o săptămână. În acest timp forțele britanice au fost continuu atacate și din cauza condițiilor geografice excepționale, forțele aeriene n'au putut răspunde în măsură egală. Luptele au fost extrem de înverșunate și serioase. N'am putut împiedica inamicul, să nu trimită pe calea aerului noi trupe. Atacul ace-

stora devine din zi în zi mai puternic. La Kanea bătălia se dă cu înverșunare din ambele părți. La Rethimion și Heraklion deasemenea se dau lupte, dar cu mai mică importanță. În momentul de față soarta rezistenței este nesigură — a spus premierul.

D. Churchill a comunicat, că flota engleză a pierdut în aceste operațiuni două crucișătoare, pe „Gloucester“ și „Fiji“ și patru distrugătoare: „Junno“, „Greyhound“, „Kelly“ și „Kashmir“. Echipajul vaselor a fost salvat în mare parte. Au mai fost avariate două cuirasate și mai multe distrugătoare.

(Continuare în pag. 6-a)

Discursul președintelui Roosevelt

Președintele Roosevelt și-a rostit Marți scara la Casa Albă din Washington în prezența tuturor reprezentanților statelor din Confederația nord-americană, discursul așteptat cu atâta înfrigurare de lumea întreagă.

Sentimentele lui Roosevelt sunt cunoscute și toată lumea este convinsă că președintele este cu trup și suflet alături de cauza anglo-saxonă, astfel că cele spuse ieri nu constituie o surpriză pentru nimeni, declarațiile rostite venind doar să confirme o situație cunoscută și până acum din atitudinea și toate manifestările politice externe americane față de conflictul din Europa.

Înainte de a-și spune cuvântul hotărîtor, numeroși politicieni americani au încercat să determine pe președintele Roosevelt să nu ia față de Anglia angajamente care ar putea trece peste puterile reale ale poporului american și care ar putea să aibe urmări fatale în viitor pentru Statele-Unite.

Un ultim apel a fost făcut de un număr de 8 senatori și 22 de deputați în frunte cu senatorul Wheeler, șeful partidului izolaționist, au adresat un ultim apel președintelui.

Nici această intervenție de ultimă oră a partidului moderat american n'a putut face pe președintele Statelor-Unite să-și schimbe politica de până acum și să renunțe la principiile în baza cărora a acționat și până acum.

Stăpânit de convingerea fermă că situația actuală a războiului din Europa comportă pericole serioase și permanente pentru emisfera occidentală, președintele Roosevelt a anunțat în discursul său de ieri introducerea stărilor excepționale. Ce înseamnă această măsură și cari pot fi consecințele ei, ne-o arată deslușit prudența și chibzuința cu care a fost luată. Deși legile americane lasă la discreția președintelui să hotărască momentul în care să fie puse în aplicare aceste măsuri de extremă precauțiune, d. Roosevelt n'a uzat de acest drept decât atunci când împrejurările au luat o întorsătură îngrijorătoare pentru politica pe care o reprezintă.

Anunțând introducerea „stării excepționale“ d. Roosevelt a dat semnalul prin care întreaga activitate din Statele-Unite se găsește de azi înainte în „stare de permanență de război“. Armata, flota, aviația, industria și întreaga economie americană, stă gata să respingă orice încercare de atac împotriva emisferei occidentale, ori de unde ar veni și împotriva oricui s'ar îndrepta.

Un alt capitol important al discursului dlui Roosevelt îl constituie comunicarea făcută cu privire la ajutoarea Angliei. Președintele a arătat că se va intensifica ritmul producției industriei de armament și în special a construcției de vapoare și va lua toate măsurile ca riscurile pe cari le suportă furniturile de materiale peste Ocean să fie diminuate.

Aceasta înseamnă că ajutorul american va servi în măsură și mai mare în Anglia, nesocotind pericolul că prin aceasta Statele-Unite ar putea provoca reacțiunea energetică a puterilor Axei. Din cuvintele dlui Roosevelt reiese că este hotărît să dea ordin ca transporturile americane să fie însoțite de vasele de război americane, până în porturile de destinație din Anglia.

În încheierea cuvântării sale citând declarația de libertate a Statelor-Unite și vorbind despre victoria finală, președintele Roosevelt a îndreptat destinele Statelor-Unite spre calea care duce spre război — scrie presa italiană.

vărsarea luminii învierii. Intunericul iadului de s'ar ridica împotriva, nimic nu-i va putea strica. Garanția ei și isvorul, Iisus, după 40 de zile s'a înălțat mai presus de crugurile pământului și acum șade de-a dreapta Tatălui și iarăși va veni să judece vii și morții.

Dela ieslea din Vifleemul durerilor și a totalei smeriri până la ziua Ispasului, adică

ziua înălțării de pe pământ la cer, și de acolo până la tronul ceresc cel de-adreapta Tatălui este o dimensiune enormă. Acolo ajungi pogorându-te pe scara smereniei creștinești spre adevărarea cuvântului: *Tot cel ce se înalță pe sine smerise-va, iar cel ce se smerește pe sine înălțase-va.*

GRAI ȘI SUFLET ROMÂNESC

INĂLȚARE...

Domnul LUCIAN BLAGA în prima lecție ținută la Universitate — unde i s'a creat o catedră de Filosofie Culturii — a vorbit „Despre plenitudinea istorică.

După ce a arătat când, unde și cum s'au manifestat momentele de plenitudine istorică — momentele istorice fericite — la diferite popoare, în cursul timpului, în încheiere își exprimă credința într'un apropiat moment de înălțare pe plan spiritual al popoarelor din sud-estul european.

Redăm această parte:

... focarele de supremă realizare ale unui stil, nu trebuie să coincidă neapărat cu punctul de purcedere al stilului. Momentele de plenitudine ale istoriei europene se ivesc tot în alte și în alte locuri. S'ar zice, dacă ne e îngăduit să vorbim în termeni de fizică și de teologie în același timp, că „grația“ își mută câmpul de acțiune. Dar „harul“ nu e în cazul acesta decât tainica și ampla și adâncă potrivire, ce se declară uneori între „conștiință“ și liniile de forță ale „inconștientului“.

Cele câteva considerațiuni asupra momentelor de plenitudine sau asupra mutabilității câmpului haric, nu ne-ar satisface pe deplin, dacă nu ne-ar deschide ca de pe o coamnă de deal, o îmbucurătoare perspectivă. Să se remarce că în ultima mie de ani a istoriei culturii europene, fiecare regiune geografică a fost chemată să-și spună, cel puțin odată, cuvântul hotărîtor și să sune din clopotul ei ceasul lumii. Astfel, Italia în timpul renașterii, astfel peninsula iberică în timpul barocului și al expansiunii dincolo de mări, Germania în timpul reformațiunii, al clasicismului, precum și al idealismului romantic, astfel Franța în timpul goticului, al clasicismului, al impresionismului, astfel Rusia în timpul naturalismului, Anglia insulară în epoca elisabetană, și Scandinavia, cel puțin în parte, în perioada naturalismului. Singură peninsula balcanică nu și-a mai ridicat glasul dominant și răspicat chiar din epoca mării culturi bizantine. Acest somn de o mie de ani, e poate un somn embrionar. E poate suficientă o asemenea constatare, însoțită de trecerea în revistă a momentelor de foc, spre a te pătrunde de presentimentul că și pentru acest sud-est european, pentru această peninsulă, care a fost odată leagănul culturii europene, și care mai târziu a fost îmbrățișată și de meridianele celei mai rafinate culturi creștine, trebuie să se apropie iarăși un ceas de plenitudine istorică. Am ajuns cu aceasta într'un domeniu al mărturisirilor de credință, pentru care nu se pot asvârli în arenă argumente științifice sau filosofice. Dar și credințele se cer rostite. Personal, am convingerea în care se exprimă nu numai presimțiri, ci și o seamă de experiențe, că actualmente ne găsim în ajunul unei mutări a câmpului, și că sud-estul european ia în primire facla duhului, indiferent care ar fi evoluția acestor state și națiuni sub alte raporturi. Ba, am convingerea, că generațiile viitoare se vor mira, că noi cei de astăzi, acești balcanici cu inimi ca steagurile și cu porecla schimbată în renume, am fost atât de ingenui că nu știam că ne găsim deja pe înalte trepte de ascensiune. Am cutreerat ani de zile Europa în lung și în lat, cu atenția deschisă la tot ce se petrece aiurea. Dincolo de graiul nostru sunt, deoparte imperiile care se clădesc cu mari osteneți și cu ambiții flagelate din straja dimineții până 'n noapte, unce în jurul ideii de mașină, altele în jurul ideii etatiste, altele în jurul unui termen biologic, și sunt, de altă parte, alte ținuturi, pre-ocupate de o singură grijă: aceea de a nu purta războiu și de a nu vedea apocalipsul. Spiritul, arta, cultura, nu au clipe prea bune nicăiri. Miturile trans-

cedente, singurele în stare, dacă nu să creieze, cel puțin să magnetizeze sfera unei culturi, sunt inexistente, căci unicele mituri, care se mai lansează pe continent, sunt pseudo-miturile personale, ticluite în birouri de propagandă și răspândite în patru vânturi pe unde electrice și cu ajutorul megafoanelor.

Frumoase pot să fie și acestea, desigur, dar ele nu pot fi totul. De înregistrat printre simptomele reconfortante e, că în ultimele decenii s'au schițat în Europa încercări de plămuire a unui nou stil. Bunele intenții mijesc, anume conțurări deasemenea, și uneori, mai rar, am văzut chiar realizări impresionante. Conștiința obștească e frământată de dorul unui stil, și apar indicii și dezi-derate. Interesant din punctul nostru de vedere e însă că tot ce în apus e dezi-derat conștient, spre a cărui împlinire

se înghesuie sufletul, posedă nu știm ce minunată simetrie cu substratul profund al culturilor populare din sud-estul european. Iată un fapt, care ne bucură din cale afară, și care alimentează credința rostită. Se cere o artă de autentic stil, pentru care natura nu mai e decât disponibilitate de prelucrat, dar nimenea nu e așa de aproape și așa de intim angajat pe această linie ca sud-estul european. S'ar spune, că stilul întrezărit nu e altceva decât monumentalizarea și sublimarea aceluși stil, care cu puterile sale anonime a dirijat culturile popula-re ale peninsulei. Geometricul și ele-mentarul pot avea un moment fericit. Se mai cere ca noul stil să nu fie nici prea strein de viață și să aibă pentru năzuința sa elementară și un contra-punct organic, dar nicăiri sufletul fără de nume, nu e atât de înfrățit cu stihiiile și cu organicul, ca în sud-estul european. Se mai cere și o viziune despre lume în consecință, dar nicăiri spontaneitatea și naivitatea creației mitice nu sunt atât de vii și de o atât de proaspătă bună credință, ca în acest sud-est european. Nu avem oare destule motive să credem, că sud-estul european iese din tenebre spre a se așeza sub steaua ce i s'a promis? Popoarele acestea sunt desigur prea mici pentru a se putea gândi vreodată la expansiuni teritoriale și la întemeieri imperiale, dar lor le este hărăzită cealaltă expansiune, singura în stare de a umple cugetele de o legitimă mândrie, cea mai frumoasă dintre expansiuni: expansiunea spre cer.

URCUȘ SPRE ZĂRI

Suflet închis, tu ceri văzduh și valuri.
Vrei falfăiri spre înălțimi de astre.
Îți porți privirea de pe maluri,
Ca să te-arunci profetic, în zările albastre.

Munții vrei să-i clatini din rădăcini de stâncă.
Cu pumnii vei ciopli puteri de mit.
Plutașii gândului din liniștea adâncă,
Vâsli-vor spre limanul, cu vrăji de foc călit.

Suflet închis, tu porți în cute de mister,
Sămânța duhului născută'n cântec de luceferi.
Te'nnați în curcubeie albe peste cer,
Și dai prinos, când luminășuri preseri.

VICTOR ILIEȘIU

SINGURĂTATE

Au adormit, azi, trenurile'n gară,
Ori deraiat-au, undeva, pe șine?
De-un veac întreg, nici unul nu mai vine,
Doar singur trec, pe-a liniei hotară...

Prin lacuri și prin bălțile vecine,
Răsună, grav, a broaștelor fanfară...
Și, în surdină, la străvechi altară,
Își murmură trecutele destine...

Străbat frânturi de voci în inserare,
Ecourj depărtate-apun în umbră,
Dar nimeni nu se mai arată'n zare.

Și, visător, într'un decor de tundră,
Pe sârmele de telegraf, — chitare —
Își cântă vântul aria lui sumbră.

VIRGIL ȘOTROPA

STROFE —

Noapte. Prin ogradă trec tăceri în caier.
Prin bălării, un strop de vânt cu falfăiri uitate
Se stinge'n fulgerarea stropilor din aer,
Cu fluturări de răs, prin lugere crăpate.

Și răzător, cad snopi de apă străvezii,
Ce rând pe rând, în noaptea ca de sgară,
Se sparg de veșnicia clipelor târzii,
Topite'n spuma pânzei umedă și sură.

Și snopii reci de apă se isbesc de geamuri,
Și cad mereu din ceruri, cad azi fără milă,
Se'ntind în umbre plânse pe nesfârșite lanuri...
Când zorii'ncet revarsă fășii de lumină...

ION CHEREJAN

Cred în Tine...

Undeva, la încrucișarea munților, în apropierea văilor, la izvoarele apelor, trăia un biet cioban. Pe fața lui se vedea urma anilor cari trecuseră, mânilor lui erau brăzdate, spatele încovoiat de oboseala unei vieți lungi. Trăia în simplitate, singur, ne mai având pe nimeni. Era sărac și totuși bogat, căci a lui erau pădurile cu misterele lor, câmpiile cu mii de flori, munții cu brazii lor, a lui era și parfumul brazilor mănănat spre el de briza nopții, lui îi cânta și priveghitoarea, întreg concertul pasărilor pe el îl mângăia.

Părea a fi fericit, căci trăia departe de ura oamenilor, părea mulțumit, căci era a lui admirabila grădină a naturii și totuși era trist, pentru că purta în suflet o durere, de care nu vorbea nimănui, nu se plângea nici chiar turmei lui, ci adeseori lua fluerul — crezând, că nu-l aude nimeni — și cânta. Cântecul era vorba lui, era plânsetul lui, prin el

ne transmitea nădejdiile, suferințele, tănuirile, dragostea și durerea lui.

Dela el cunoaștem cântecele duioase, cari nu sunt numai ale lui, ci și ale noastre. De ele răsună munții, ecoul lor se lovește de stânca mării, cu ele pe buze se ară pământul, se seceră grâul, cu ele își adoarme maica copilul.

Odată, ciobanul — era deja moșneag — a fost din cale afară de trudit, era ora când se aprindeau în depărtări focurile păstorilor, când văile și pădurile dispăreau în vântul amurg, — se așeză la marginea pădurii. Privea cerul înecându-se în apus, asculta vuetul pădurii și poveștile stejarilor bătrâni. Totul ce-l înconjura se'ntrecea în a-i povesti cele mai frumoase povești. El înțelegea ropotul apei ce s'auzea din munte coborând, se desfăta în splendi-da armonie de culori a miilor de flori, împraștiate prin livezi, asculta șueratul enigmatic ce mișuna printre frunzele copacilor; muzică magică dirijată de mână feerică. Tot ce era în jurul lui, în-cerca să-l mângăie, să-l însenineze, să-i

șteargă semnul jertfei, să-l scape de sbuciumul vremurilor, dar, moșneagul trudit de robot, slăbit de durere seculară, apăsător de puterea nopții, își culcă capul, întinzându-se pe covorul de iarbă proaspătă. De după dealuri depărtate se'naltă luna; deasupra trupului lui se apleacă frunzele stejarilor în semn de ocrotire, asigurându-i pază bună pentru odihnă netulburată; așa adormi bătrânul... în somn văzu:

O zi primăvărată cu cerul albastru deschis, razele soarelui, cu drag încălzeau pământul; aerul era plin de mireasma florilor fragede, cari se'nbrățișau de bucuria renașterii podoabelor pământeste. Răsuna văzduhul de ciripitul vesel al pasărilor, parcă ieșea totul din făgașul cel obișnuit, căci era a patruzecia zi dela învierea Domnului. În aceasta zi zări ciobanul, apărând în cale-i un împărat, coroana Căruia umplea cu strălucire văzduhul, iar pe fața Lui radia lumina sufletului și aceasta lumină străbătea întreg Universul. Orbit de lumină, moșneagul închise ochii pentru

CALENDAR

Joi, 29 Maiu 1941

ORTODOCȘII: + Înălțarea Domnului
CATOLICII: Magdal din P.

SOARELE răsare la ora 4.09
„ apune: la ora 19.45

29 Mai 1453:

Turcii, după un asediu îndelungat cu-ceresc Constantinopolul.

29 Mai 1846:

S'a născut contele Apponyi Albert care, împreună cu Nicolae Titulescu, au ilu-strat prin talentul lor oratoric, tribuna Ligii Națiunilor în epoca ei de glorie.

SPECTACOLE:

TEATRU:

„Femea anonimă.“

CINEMATOGRAFE:

ROYAL: „Noaptea turburată“. Cel mai vesel film. În rolurile principale: Clara Tolnay, Pataky, Raynay, Bilicsy, Maklary și Gozon. Inceputul reprezentațiilor la orele 3, 5, 7, 9.

EGYTEM: „Balalaica“.

URANIA: „Istoria se scrie noaptea.“